

LOCAL GOVERNMENTS' OWN REVENUES IN INTERNATIONAL PRACTICE

VENITURILE PROPRII ALE GUVERNELOR LOCALE ÎN PRACTICA INTERNAȚIONALĂ

Nadejda BERGHE, dr.

e-mail: naya.berg@gmail.com

Academia de Studii Economice din Moldova

Republica Moldova, Chișinău, str. Mistropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61;

Tel.: (+373 22) 22 41 28, pagină web: www.ase.md

Abstract. Topicality: The degree of efficiency of the collection of local taxes and fees by local public authorities is determined by several factors: local economic development, fiscal effort in the context of expanding the tax base, the size of projected expenditures, etc. In this sense, local taxes and fees, as a component of the own revenues of the budgets of the administrative-territorial units, are necessary to be analyzed from the point of view of their applicability, administration, as well as their collection. The existence of shortcomings in the payment management system contributes to the extension of the possibilities to evade the payment of local taxes, as well as to the formation of debts to local budgets, which leads to the need to adopt effective measures aimed at increasing the profitability and efficiency of the tax administration.

Purpose: Analysis of the European experience regarding the administration of own revenues by local public administrations; examination of own revenue sources which are the major source of revenue for LPAs in international practice.

Research methods: Application of general empirical research methods, such as: the analytical method, through which the essence of the researched problem was reached; the method of systemic analysis, with the help of which the constituent components of the own revenues of the administrative-territorial units were researched; the method of synthesis, applied to establish the connections between the researched phenomena; the method of quantitative analysis, which was applied to the analysis and interpretation of local public finance indicators.

Results: In some countries, only the real estate tax (United Kingdom and Ireland) is part of the local tax category, at the same time, in a number of states (Estonia, Lithuania, Poland, Romania, Slovakia) the real estate tax is the major source. own revenue for LPA. Also in other countries such as Latvia there are no local taxes - according to the legislation in force in Latvia there are only state taxes, and the tax revenues of local public administrations are shares of four state taxes. The land tax is also a local tax. Its purpose was to regulate land use, stimulate more productive land use and provide a broader basis for local government revenues.

Key words: local taxes, tax base, own revenues, local public authorities, administrative-territorial units, local budgets, source of revenue for LPAs, real estate tax, land tax.

JEL CLASSIFICATION: H11, H20, H71, H72

În țările dezvoltate, autoritățile locale de primul nivel nu sunt subordonate ierarhic autorităților locale de nivelul al doilea sau autorităților de nivel superior, care nu exercită o supraveghere a autorităților locale de primul nivel.

Există o diversitate semnificativă între diferite state la capitolul sarcini transmise în gestiunea APL. În multe cazuri APL este responsabilă cu instituțiile de învățământ primar și secundar general, serviciile sociale, locuințele sociale, activitățile de agrement și culturale, ordinea publică, mediul înconjurător și serviciile publice numite frecvent „servicii comunale”: drumurile locale și iluminarea, aprovizionarea cu apă și salubritate, gestionarea deșeurilor, parcurile și terenurile/încăperile pentru sport, cimitirele.

Realizarea atribuțiilor de autonomie locală constituie reperul conceptului administrației publice locale (APL). Capacitatea de a reglementa și a gestiona afacerile publice locale în definiția administrației publice locale furnizată de Carta Europeană este în strânsă legătură cu capacitatea financiară a administrației locale – sursele locale de venituri, luarea deciziilor asupra cheltuielilor și relația dintre valoarea disponibilă a resurselor și competență. Puterea reală a autorităților locale depinde foarte mult de autonomia financiară și responsabilitatea împreună cu posibilitatea de luare a deciziilor independent [5].

Eficiențele tehnice ale administrării fiscale frecvent promovează soluții centralizate pentru gestionarea și încasarea impozitelor. Însă cu cât este mai centralizat un sistem fiscal, cu atât este mai slabă legătura dintre sursele locale de colectare a impozitelor și cheltuielile la nivel local [2, p. 27].

Din punct de vedere al capacității autorității de a afecta nivelul său, resursele pot fi clasificate drept transferuri sau resurse proprii [9].

„Resursele proprii” ale APL sunt acele resurse, pe baza cărora APL votate de către alegători stabilesc baza impozabilă, cota impozitelor și gestionează veniturile în conformitate cu cadrul legislativ general. Aceste resurse pot, de exemplu, să fie fiscale sau nefiscale.

Impozitele sunt aplicate la nivel central sau local. În gestiunea APL sunt atribuite următoarele tipuri de impozite:

- veniturile fiscale locale sau veniturile locale proprii (în literatura de specialitate această categorie mai este numită venituri fiscale din surse proprii);

- venituri fiscale partajate (sau defalcări) din veniturile fiscale naționale/impozitele naționale.

Categoriile majore de resurse proprii ale APL sunt după cum urmează:

- impozitele locale;

- taxele locale;

- alte venituri proprii din aplicarea taxei de utilizare, vânzarea bunurilor imobiliare, locațiune etc.

Impozitele și taxele locale proprii sunt impozitele pentru care administrațiile publice locale au o anumită marjă de manevră asupra cotelor și bazelor, deși această capacitate poate fi reglementată și restricționată, reducând puterea de impozitare a APL (acordarea de scutiri etc.). Un impozit tipic "autonom" este impozitul pe proprietate, dar nu numai, deoarece putem găsi o mare diversitate de impozite locale directe și indirecte în unele țări, cum ar fi impozitul pe autovehicule, impozitul pe jocuri de noroc, taxele turistice și cele hoteliere, taxa de mediu etc. În unele țări, există și un impozit local pe veniturile personale [10].

Impozitele locale sunt foarte importante pentru descentralizare și autonomia finanțelor publice locale, deoarece:

- creșterea importanței relative a impozitelor locale va crește autonomia autorităților publice locale;

- consolidarea capacității fiscale locale va îmbunătăți alocarea;

- majorarea unui impozit crește nevoia politicianilor locali să țină cont de deciziile lor;

- impozitarea locală, ca sursă de venit municipal, poate consolida democrația locală [3].

Taxele locale proprii tind să facă guvernele locale mai receptive la nevoile și preferințele cetățenilor, îmbunătățindu-se astfel alocarea resurselor, și au tendința de a îmbunătăți eficiența gestionării bugetului deoarece cetățenii devin direct conștienți de costurile activităților finanțate din fonduri publice. Taxele proprii, de asemenea, promovează responsabilitatea democratică, deoarece cei care beneficiază de servicii publice decid cu privire la nivelurile de impozitare și în cele din urmă plătesc.

Analiza efectuată cu privire la diferite țări denotă faptul că unul și același instrument financiar este numit impozit într-o țară, iar în alta – taxă. Principalele categorii de impozite și taxe locale sunt

impozitul pe proprietate, impozitul local pentru desfășurarea activității de antreprenariat și impozitul local pe venit. În afară de acestea, există alte impozite/taxe locale proprii, în special, în țările în care APL au dreptul de a crea noi impozite/taxe locale (*Belgia, Germania, Spania*), varietatea acestora fiind semnificativă [4].

Beneficiarii principali ai impozitelor locale proprii sunt APL de primul nivel. În unele țări, alte niveluri ale APL (regionale, raionale) dispun de libertate limitată de a stabili impozite/taxe proprii sau această libertate lipsește cu desăvârșire.

În *Estonia*, administrațiile locale primesc 13,1% din veniturile fiscale, ceea ce reprezintă a șaptea cea mai mare cotă în UE-28. Începând cu anul 2004, finanțarea autorităților locale se bazează pe venitul brut al rezidenților până la acordarea scutirilor, în loc de veniturile fiscale efective. Aceasta implică faptul că scutirea de bază și alte deduceri din veniturile impozabile au impact doar asupra bugetului administrației publice centrale [11, p.75].

Impozitele și taxele locale proprii includ impozitul funciar pentru care municipalitățile au o anumită marjă de manevră pentru stabilirea ratelor care variază de la 0,1% la 2,5% din valoarea cadastrală a terenurilor, cu excepția clădirilor (0,3% din PIB). De asemenea, ele colectează alte impozite locale minore, care sunt opționale în conformitate cu Legea privind impozitarea locală și de care rareori s-a beneficiat (taxe pe publicitate, taxe de parcare, taxe rutiere etc.). Alte venituri pentru administrațiile publice locale includ taxele de utilizare și veniturile din activități economice (aproximativ 10% din veniturile municipale), restul fiind venitul din proprietate (chiriile și vânzările de active) [16].

Impozitul funciar este unicul impozit semnificativ din *Estonia*, asupra căruia administrațiile locale au o anumită putere discreționară. Parlamentul estonian a stabilit cotele impozitului funciar în limitele anumitor intervale. Consiliile locale au dreptul de a decide asupra cotelor de impozitare aplicate în limitele teritoriului lor și în limitele intervalelor date. Impozitul funciar este colectat și administrat de către autoritățile centrale, iar ulterior, veniturile fiscale respective sunt transferate în bugetele municipalităților locale [11, p.95-105].

În *Polonia*, sistemul de impozitare la nivel local se bazează atât pe impozitele comune, cât și pe impozitele din surse proprii (pentru nivelul municipal). Veniturile fiscale provin din cota impozitului pe venitul personal - IVP (48% din sursele de venit proprii) și impozitul pe profit – IP (9% din sursele de venit proprii), care sunt redistribuite APL-urilor în funcție de o cotă fixă din totalul încasărilor colectate în zona respectivă. Pentru IVP, ponderea municipalităților, județelor și regiunilor este de 37,42%, 10,25% și 14,75%, iar pentru IP, 6,71%, 1,4% și 1,6%.

Impozitul pe proprietate (17.2%) și impozitul pe tranzacții juridice (2.9%) sunt cele mai importante impozite locale. Impozitele și taxele locale proprii includ *impozitul pe proprietate asupra terenurilor și clădirilor, impozitul pe teren agricol și impozitul pe pădure*. Aceste trei impozite pe proprietăți imobiliare au reprezentat 31% din veniturile fiscale ale APL în 2013, adică 1,2% din PIB. Autoritățile sunt libere să stabilească cotele de impozitare în limitele stabilite de lege și să permită anumite scutiri. Alte impozite locale includ taxa de transport, taxa pentru înregistrarea vehiculelor, taxa pentru poluare etc.

Ponderea altor venituri în totalul veniturilor ale APL este mai mică decât în OCDE în medie. Acestea includ comisioanele și taxele administrative (comisioane de vânzare pe piață, taxe de vizitare, taxe de exploatare etc., adică 9% din veniturile APL) și venituri din proprietăți, leasing și vânzări, inclusiv veniturile companiilor municipale și utilităților publice [19].

Până în anul 2012, în *Serbia* aproximativ 40% din veniturile locale erau încasate din surse proprii, 40% din taxele partajate, 15% din granturi necondiționate, iar circa 5% din subvenții condiționate. Astfel, veniturile din impozitul pe venitul personal (IVP) reprezenta, în 2012, principala

sursă financiară municipală acesta fiind un impozit partajat impus de guvernul central în ceea ce privește salariile brute, impozitul pe salarii și veniturile provenite din activități independente, etc. În ceea ce privește structura veniturilor proprii, cea mai mare pondere o deține taxa de dezvoltare a terenurilor și taxa privind impactul infrastructurii, acestea fiind urmate de impozitul pe proprietate și alte impozite și taxe locale. APL-urile pot stabili o cotă a impozitului pe proprietate în limitele prevăzute de Legea privind guvernele locale [17].

În Letonia nu se percep impozite locale. Legea cu privire la impozite și taxe prevede că în Letonia există doar impozite de stat. Cu toate acestea, administrațiile publice locale pot beneficia de cote substanțiale din impozitele colectate la nivel central. Veniturile fiscale ale administrațiilor publice locale reprezintă partajări a patru impozite de stat:

- Impozitul pe venitul personal (defalcări către bugetele locale în anul 2011 – 82%);
- Impozitul pe bunurile imobiliare (cota defalcărilor în bugetele locale – 100%);
- Taxa pentru loterii și jocuri de noroc (pentru jocurile de noroc, defalcările către bugetele locale constituie 25%; pentru loteriile locale, defalcările sunt de 100%);
- Impozitul/taxa pentru resursele naturale (cota pentru poluare – 60%, pentru deșeuri radioactive – 30%, pentru arderea deșeurilor periculoase și pentru depozitele minerale – 100%).

Autoritățile locale nu își pot stabili propriile cote de impozitare, care sunt stabilite de facto de guvernul central. Cu toate acestea, începând din 2013, li s-a acordat o mai mare autonomie în ceea ce privește ajustarea cotelor impozitului pe proprietate (în limita prestabilită de 0,2-3%). Impozitul pe proprietate se aplică asupra terenurilor, clădirilor și construcțiilor ingineresti pe baza valorii cadastrale a terenurilor și clădirilor. Încasările IVP reprezintă 85% din veniturile fiscale ale APL, în timp ce impozitul pe proprietăți imobiliare reprezintă 14%. Este o practică destul de răspândită ca veniturile APL, conform legii, să fie grupate într-un mod, iar clasificarea aplicată pentru rapoartele bugetare să fie bazată pe o grupare diferită [18].

Totodată există o obligație privind înregistrarea titlului de proprietate imobiliară. Persoana care solicită înregistrarea dreptului de proprietate după cumpărarea unei proprietăți imobiliare este supusă unei taxe de timbru de 2%, pe baza valorii proprietății.

Alte venituri provin din vânzările și chirile de active, din taxele de utilizare și alte taxe, precum și din veniturile generate de companiile publice locale. Conform Legii cu privire la impozite și taxe, administrațiile publice locale au dreptul de a introduce taxe pentru anumite servicii prestate contra cost la nivel local: pentru documentație; pentru organizarea evenimentelor de agrement în locurile publice; pentru cazarea turistică și de vacanță; pentru comerțul în locurile publice; taxa pentru proprietarii de animale; pentru conducerea mijloacelor de transport în zonele cu regim special; pentru plasarea publicității, afișelor și anunțurilor în locurile publice; pentru utilizarea insignei administrației publice locale; obținerea autorizației de construcție pentru întreținerea și dezvoltarea infrastructurii administrației locale [11].

În România, conform Legii privind finanțele publice locale, veniturile proprii ale APL se constituie din venituri fiscale și nefiscale. Veniturile fiscale sunt încasate din impozite și taxe locale. Taxele locale la rândul lor includ impozitele pe proprietate (pe clădiri și terenuri), atât de la persoane juridice, cât și de la persoane fizice (68% din veniturile fiscale și circa 0,7% din PIB), impozitul pe autovehicule (8%) și diverse taxe de timbru, pe tranzacții și emiterea certificatelor și licențelor. Impozitele sunt percepute și colectate atât de județe, cât și de autorități publice locale. Cotele de bază și de referință pentru impozitul pe proprietate sunt stabilite prin lege, dar fiecare consiliu local sau județean poate adopta o rată de până la 50% mai mare sau mai mică decât ratele de referință. Alte

venituri ale administrațiilor publice locale includ impozite și taxe locale, cum ar fi: taxe pentru folosirea mijloacelor de reclamă și impozitul pe spectacole, etc. [12].

Impozitele partajate (IVP, TVA) care au fost considerate anterior ca impozite și taxe locale au fost reclasificate în categoria transferurilor de la noua metodologie AEN 2008 (implementată în 2014).

Ca și în celelalte țări nordice, în *Danemarca* taxele locale joacă un rol important: cotele sunt fixe, dar variază de la o municipalitate la alta. Rata medie a IVP local este de 25,6% (inclusiv taxa bisericească) [159]. Cota administrațiilor locale din veniturile fiscale (12,6%) este doar puțin mai mică decât media UE (11%). Taxele de afaceri, impozitele pe proprietăți și locuințe sunt principalele impozite locale [11].

În *Lituania*, veniturile fiscale locale includ două impozite pe proprietate: impozitul pe proprietăți imobiliare și impozitul pe teren al gospodăriilor (adică 63% din veniturile fiscale ale APL și aproximativ 0,2% din PIB), taxa de timbru (22% din veniturile fiscale ale APL), precum și impozitele pe poluare și pentru resursele naturale (câte 6% fiecare). APL sunt în stare să stabilească cotele impozitului pe proprietăți imobiliare și a impozitului pe teren (începând din 2013), în limitele stabilite de lege (sau decizii ale autorităților centrale). Alte cote de impozitare sunt stabilite la nivel central.

Alte venituri includ veniturile din proprietate (1%), de ex. din vânzările de bunuri și leasingul terenurilor de stat, precum și taxele de utilizare (4%) pentru furnizarea serviciilor publice locale [13].

Franța impune o taxă locală de afaceri (contribution économique territoriale) plătită de către persoanele care desfășoară activități independente și companii. Taxa efectivă variază în funcție de locație și depinde de valoarea proprietății imobiliare și de valoarea adăugată a companiei și se limitează la 3% din valoarea adăugată. Această taxă a fost creată în 2010, în locul taxei profesionale anterioare [159, p.84]. În schimb, impozitele pe proprietate sunt al doilea ca mărime din UE ca pondere în PIB, la 3,6%, mai mult cu un punct procentual peste media UE-28 (2,3%). Nivelul acestora a crescut cu aproape 0,9 puncte procentuale între 2000 și 2012, în principal prin impozite recurente pe bunuri imobile [11].

În ceea ce privește structura veniturilor fiscale la nivel local în *Ungaria*, administrația publică centrală rămâne cel mai mare beneficiar al veniturilor fiscale, cu peste 60% din total, în timp ce impozitele administrației publice locale reprezintă 6,3% din impozitul total. Din 2004, impozitele locale au înregistrat o tendință descrescătoare [11].

În *Irlanda*, veniturile fiscale locale includ, în special, impozitele pe proprietate, percepute pe proprietăți comerciale. Începând cu luna iulie 2013, guvernul local a introdus un nou impozit pe proprietăți imobiliare rezidențiale. Aceste două taxe sunt singurele venituri fiscale locale. Perceperea și colectarea acestora sunt chestiuni pentru fiecare autoritate publică locală. Începând cu anul 2015, autorităților locale li se conferă noi competențe asupra cotelor locale de impozitare a proprietății, în scopul creșterii autonomiei lor financiare și a proprietății locale. Rata anuală de evaluare (ARV), care se aplică pentru evaluarea fiecărei proprietăți, determinată de către Oficiul de evaluare, pentru a obține suma ce urmează a fi achitată în rate, este stabilită de aleșii locali ai fiecărei autorități locale în bugetul lor anual.

Alte venituri ale administrațiilor locale includ taxele și tarifele pentru servicii, cum ar fi taxele comerciale pentru apă, chirii pentru locuințe, taxele pentru deșeuri, taxele de parcare, taxele de planificare a aplicațiilor etc. (24% din veniturile locale) [14].

În *Regatul Unit, Scoția și Țara Galilor*, veniturile fiscale provin din taxa de consiliu și o parte din ratele de afaceri, ambele reprezentând impozite pe proprietăți imobiliare (1,6% din PIB). Taxa de consiliu se bazează pe valoarea de închiriere a unei proprietăți individuale și este plătită de rezidenți, pe baza valorii de reședință, a situației rezidenților și a nivelului veniturilor. Ratele de afaceri sunt percepute pentru terenurile și clădirile ne-naționale. Veniturile din ratele de afaceri sunt reunite și apoi redistribuite de guvernul britanic în Anglia pe cap de locuitor. În Anglia, reforma financiară din

2011 a sporit puterea de impozitare a autorităților locale prin localizarea taxei consiliului și a regimului de menținere a ratelor de afaceri începând cu anul 2013.

Alte venituri includ comisioane și taxe, în special în sectoarele educației, transportului, asistenței sociale și culturale (12,8% din veniturile administrației locale) și veniturile din proprietăți (chirii și vânzări) [15].

În prezent, în *Portugalia* sunt aplicate două *impozite pe proprietate*: impozitul pe proprietate imobiliară și impozitul pe transferul imobiliar municipal. Începând cu 1 ianuarie 2014, valoarea de bază pentru impozitul pe proprietăți imobiliare este de 482,4 EUR pe metru pătrat, impozitată la o cotă cuprinsă între 0,3% și 0,5%. Nu există un impozit pe avere. Impozitul pe cadouri și moșteniri a fost eliminat în 2004. Pe lângă taxele deja menționate, impozitarea la nivel local cuprinde și *o taxă locală pentru vehicule* [11].

Din 2009, în *Spania*, aproximativ 90% din resursele tuturor comunităților autonome provin din impozite. În acest sens, comunitățile autonome beneficiază de o pondere crescută a impozitelor colectate (50% din impozitul pe venit și TVA și 58% din impozite pe accize), precum și din creșterea competențelor discreționare. Veniturile din impozitele indirecte sunt transferate conform unui indice de consum teritorial. Cotele impozitului pe venitul personal pot fi modificate de guvernele regionale cu condiția ca structura să mențină progresia, iar numărul categoriilor de impozitare să rămână neschimbat. Impozitul pe moștenire și cadou, taxele de înregistrare și onorariile pentru loterii și jocurile de noroc sunt atribuite în întregime guvernelor teritoriale locale cu competențe jurisdicționale aproape complete. Începând cu ianuarie 2012, o taxă temporară (până în 2015) se aplică în cazul impozitului pe proprietate imobiliară (taxa municipală) [11].

Impozitul pe proprietate (impozitul pe bunuri imobiliare, funciar etc.) este cel mai răspândit impozit local. Fiind unul dintre cele mai vechi impozite, acesta se potrivește deosebit de bine la nivel local, deoarece proprietatea în sine este imobilă, vizibilă și situată într-un anumit loc. Prin urmare, bazele de impozitare pot fi distribuite geografic într-un mod relativ echitabil între administrațiile publice locale, care, la rândul lor, pot conta pe o sursă stabilă de venit [4].

Cu toate acestea, în țările dezvoltate, în linii mari, impozitele pe bunurile imobiliare nu sunt semnificative (media din statele OCDE constituind 1.9 la sută din PIB în anul 2018), iar în unele state europene ponderea acestora în volumul total de venituri locale constituie 5-10 la sută (*Franța, Regatul Unit, Spania, Italia, Belgia, Grecia, Irlanda, Luxemburg*, figurile 1 și 2).

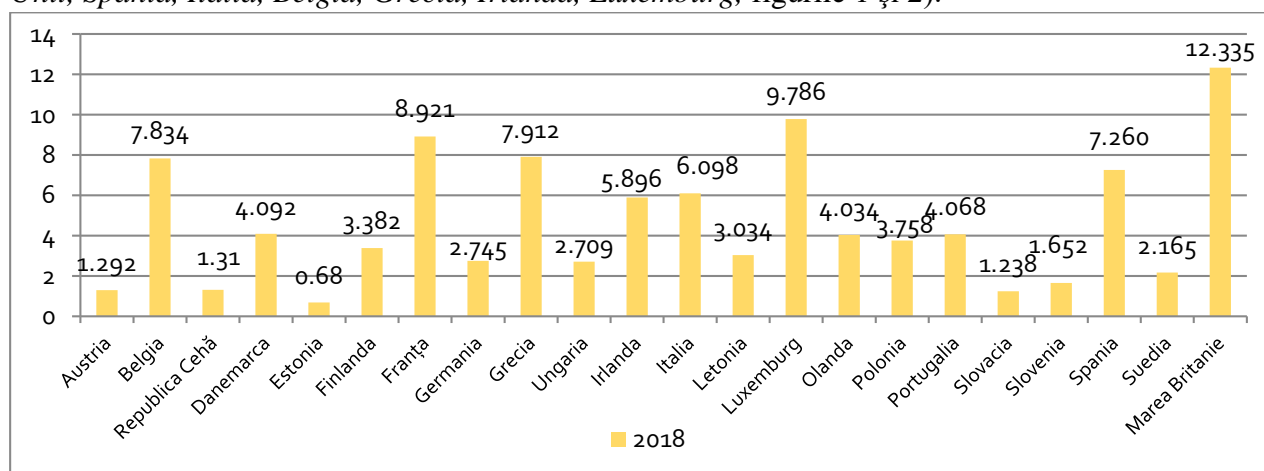

Figura 1. Ponderea impozitelor pe proprietate în veniturile locale, în unele țări europene, membre ale OCDE, %.

Sursa: elaborat de autor în baza <https://data.oecd.org/tax/tax-on-property.htm#indicator-chart>

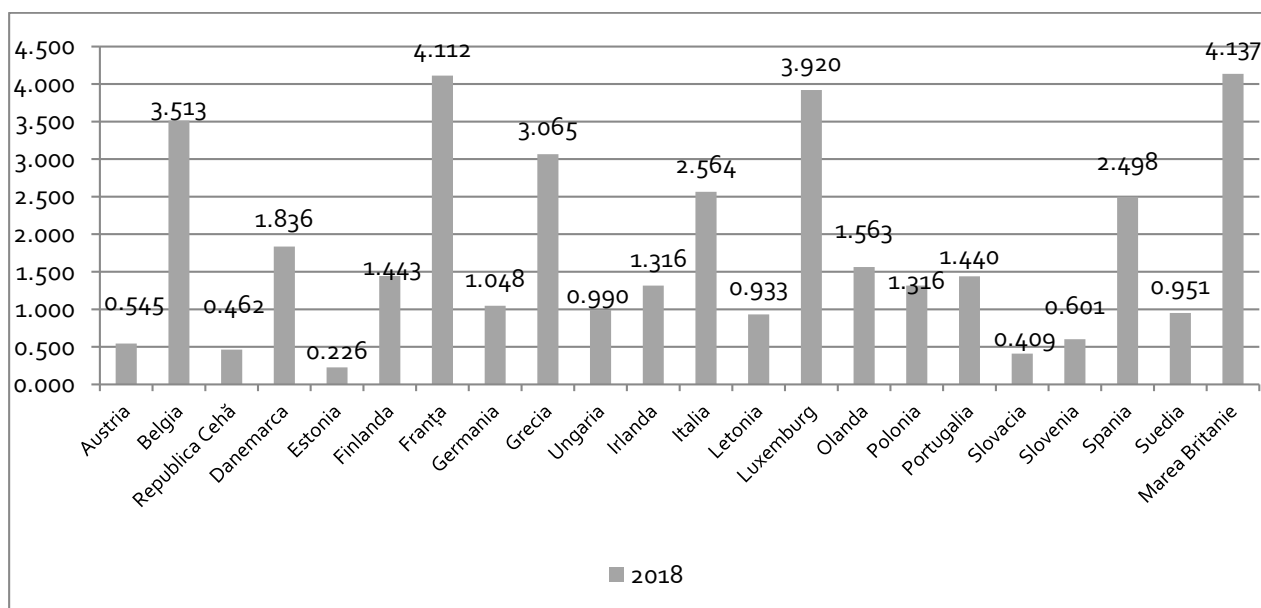

Figura 2. Ponderea impozitelor pe proprietate în PIB în țările europene, membre ale OCDE, %.

Sursa: elaborat de autor în baza <https://data.oecd.org/tax/tax-on-property.htm#indicator-chart>

În unele țări, din categoria impozitelor locale face parte doar impozitul pe bunurile imobiliare (*Regatul Unit și Irlanda*), concomitent, într-un șir de state (*Estonia, Lituania, Polonia, Slovenia, Slovacia*) impozitul pe bunurile imobiliare constituie sursa majoră de venituri proprii pentru APL. Impozitul pe bunurile imobiliare este partajat în unele state, de exemplu, în Letonia, acest impozit este de nivel central, cu toate acestea, APL, în jurisdicția căreia este amplasat bunul imobil, beneficiază de suma integrală a acestui impozit. În plus, APL gestionează și colectează impozitul pe bunurile imobiliare, fiind în drept să stabilească facilități fiscale, însă până în anul 2012 APL nu avea dreptul de a devia de la cotele și taxa impozabilă stabilite.

Impozitarea proprietății în Republica Moldova este una dintre cele mai scăzute în comparație cu practica internațională. Dacă statele OCDE, în mediu, câștigă aproximativ 5% din impozitele pe profit din impozitarea proprietății, în RM acest indice atinge cu greu 1,2%. De asemenea, cota impozitelor pe proprietate în PIB este foarte joasă (aceasta s-a redus de la 1% în anul 2001 până la 0,3% în PIB în anul 2017), comparativ cu rata aproximativă de 2% în statele OCDE [85]. *În Moldova, cota maximă de impozitare a proprietății este de numai 0,3%, mult sub potențialul său.*

În marea majoritate a țărilor, impozitul pe proprietate cade sub incidența exclusivă a municipalității (fiind un impozit gestionat de APL de primul nivel). Concomitent, în alte state (*Belgia, Franța și Danemarca înainte de reformă*) impozitul ține de competența altor niveluri ale APL.

Există mai multe obiecte de proprietate supuse impozitului pe proprietate – doar terenuri, doar bunuri imobiliare; combinație între proprietăți funciare și imobiliare. Impozitul funciar, de regulă, se administrează cel mai simplu și, de asemenea, este mai puțin ofensiv decât impozitarea bunurilor imobiliare. Însă impozitarea doar a terenurilor limitează baza de venituri a administrației locale. Valoarea terenului este de obicei mult mai mică în comparație cu valoarea totală a proprietății [7].

Amplora și caracterul facilităților fiscale la impozitul pe proprietate variază de la stat la stat. În linii mari, unii proprietari, cum ar fi APC sau APL, sunt scutiți de achitarea acestui impozit. În alte țări, scutițiile nu sunt raportate la proprietari, dar la modul de utilizare a bunului imobil, cum ar fi, de exemplu, terenurile agricole, pădurile, bisericile sau muzeele. În același timp, în unele țări scutițiile

acordate au la bază motive sociale, de exemplu, persoanele cu dezabilități, persoanele cu nivel redus de venit sau pensionarii sunt scutiți de plata impozitului pentru locuința permanentă [8].

Impozitul pe proprietate este de regulă achitat atât de persoanele fizice (proprietari, iar uneori și chiriași), cât și de persoanele juridice. Acesta se calculează în baza terenului și / sau clădirilor.

Există două metode principale de calculare a valorii bazei de impozitare:

– metoda bazată pe suprafața totală sau locativă a bunurilor imobiliare (*Republica Cehă, Ungaria (opțional), Polonia, Slovacia*);

– metoda care estimează valoarea proprietății. Aceasta poate fi valoarea de piață sau valoarea cadastrală a terenurilor. Metodele de evaluare sunt de piață (comparabile), cu calcularea costurilor de înlocuire, sau capitalizarea chiriei.

Cotele impozitului pe proprietate pot varia nu doar în funcție de categoria și scopul activelor imobiliare (clădiri rezidențiale, comerciale, terenuri agricole etc.), dar și în funcție de zonele geografice din cadrul administrației locale. Puterea guvernelor locale de a stabili rata impozitului pe proprietate este de obicei limitată prin lege (minim și / sau rate maxime).

În urma examinării practicii unor țări ale UE privind administrarea impozitelor și taxelor locale drept surse de venituri proprii, autorul a constatat că în unele țări, din categoria impozitelor locale face parte doar impozitul pe bunurile imobiliare, în altele - impozitul pe bunurile imobiliare constituie sursa majoră de venituri proprii pentru APL. De asemenea în alte țări nu se percep impozite locale, iar veniturile fiscale ale administrațiilor publice locale reprezintă partajări ale unor impozite de stat. Impozitul funciar la fel este un impozit din categoria celor locale. Scopul acestuia era de a reglementa utilizarea terenurilor, de a stimula utilizarea mai productivă a terenurilor și de a asigura o bază mai largă pentru veniturile proprii ale administrațiile locale.

Studiind modelele de descentralizare în practica europeană în acest capitol, autorul a remarcat următoarele aspecte: autonomia locală poate fi realizată prin mijloacele de mobilizare pe cont propriu a resurselor corespunzătoare de către autoritățile publice locale care cunosc mai exact nevoile colectivităților și care pot acționa mai operativ în vederea satisfacerii intereselor acestora, evident prin atribuirea instituțiilor de stat a dreptului de realizare a competențelor legale. "Motivația politică, participarea activă a instituțiilor specializate și implicarea societății civile sunt factori-cheie în implementarea cu succes a reformei de descentralizare" [1].

Bibliografie:

1. *Decentralizare și autonomie locală. Modele europene pentru Republica Moldova*. Studiu elaborat în cadrul Proiectului „Modele de reforme în descentralizare și autonomia locală”, implementat de Business Consulting Institute din Moldova, în colaborare cu Fundația PAUCI din Polonia și Grupul de Consultanță Corporate and Public Management Consulting Group din Letonia, cu sprijinul financiar al Programului Est Est fără Frontiere al Fundației Soros-Moldova. Chișinău: Epigraf. 2012.
2. *Raport Finanțele Publice Locale. Practici și Modele Internaționale*. Studiu elaborat în cadrul Programului Comun de Dezvoltare Locală Integrată implementat de Guvernul Republicii Moldova cu asistența Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), Entității Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women), finanțat de către Guvernul Suediei. Disponibil: <http://www.serviciilocale.md/doc.php?l=ro&idc=49&id=174&t=/Publicatiiresurse/Descentralizare/Raport-privind-finantele-publice-locale-Practici-si-modele-internationale>.
3. BOORSMA, P. B. *Local Taxes: Why? Local Government Non-Tax Revenue Sources in Transition Countries: User Fees and Charges*. Edited by Šević Ž. Bratislava: NISPAcee, 2006. 186 p. ISBN 80-89013-26-0.
4. DEHAENE, J. L., MARIANI, P. *Sub-national Governments in the European Union. Organisation, responsibilities and finance*. Annual Report. Brussels: Dexia, 2008.
5. HORVATH, T. M. *Decentralization: Experiments and Reforms; Local Governments in Central and Eastern Europe*. Budapest, 1999.

6. MARUSINEC, J., VALENTOVIC, M. *Consolidarea autonomiei financiare locale în Republica Moldova – proiect de raport, februarie 2014.*
7. TRASBERG, V. Land Taxation in Estonia. In: *Property Tax in Economies in Transition: Case Studies.* Brussels: NISPAcee, 2010. 185 p. ISBN 978-80-89013-49-4.
8. SEDMIHRADSKA, L. Property Tax as a Key Tool for Fiscal Decentralisation. In: *Property Tax in Economies in Transition: Case Studies.* Brussels: NISPAcee, 2010. 185 p. ISBN 978-80-89013-49-4.
9. **Recommendation Rec(2005)1 of the Committee of Ministers to member states on the financial resources of local and regional authorities.** ADOPTED BY THE COMMITTEE OF MINISTERS ON 19 JANUARY 2005 AT THE 912TH MEETING OF THE MINISTERS' DEPUTIES, PART. I, PUNCT. 2, Disponibil: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805db09e.
10. SUBNATIONAL GOVERNMENTS AROUND THE WORLD. STRUCTURE AND FINANCE. A FIRST CONTRIBUTION TO THE GLOBAL OBSERVATORY ON LOCAL FINANCES. Disponibil: <https://www.oecd.org/regional/regional-policy/Subnational-Governments-Around-the-World-%20Part-I.pdf>
11. TAXATION TRENDS IN THE EUROPEAN UNION. DATA FOR THE EU MEMBER STATES, ICELAND AND NORWAY. Disponibil: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/5786841/KS-DU-14-001-EN.PDF/7bec4a16-f111-4386-a4b4-8f1087be1063?version=1.0>
12. ROMÂNIA. Disponibil: <https://www.oecd.org/regional/regional-policy/profile-Romania.pdf>.
13. LITHUANIA. Disponibil: <https://www.oecd.org/regional/regional-policy/profile-Lithuania.pdf>.
14. IRELAND. Disponibil: <https://www.oecd.org/regional/regional-policy/profile-Ireland.pdf>.
15. UNITED KINGDOM. Disponibil: <https://www.oecd.org/regional/regional-policy/profile-United-Kingdom.pdf>.
16. ESTONIA. Disponibil: <https://www.oecd.org/regional/regional-policy/profile-Estonia.pdf>.
17. SERBIA. Disponibil: <https://www.oecd.org/regional/regional-policy/profile-Serbia.pdf>.
18. LATVIA. Disponibil: <https://www.oecd.org/regional/regional-policy/profile-Latvia.pdf>.
19. POLAND. Disponibil: <https://www.oecd.org/regional/regional-policy/profile-Poland.pdf>.